

SZKOLNY OŚRODEK KARIERY W MOJEJ SZKOLE

Gwałtowny rozwój gospodarki rynkowej w Polsce niesie ze sobą wyzwania, którym powinien sprostać współczesny, młody człowiek. Wyzwania te, wiążą się z głównym obszarem aktywności człowieka – jego pracą, a tendencje rynkowe prowadzą do wzrostu konkurencji także na rynku kwalifikacji zawodowych. Poziom wiedzy, umiejętności, cechy psychofizyczne to czynniki szczególnie istotne w warunkach gospodarki rynkowej. Gospodarka rynkowa i jej konsekwencje w życiu każdego z nas, wymaga zupełnie nowego podejścia, zmiany w mentalności w rozumieniu sensu działania przedsiębiorczego, w kształtowaniu zachowań przedsiębiorczych. W Polsce jak i na świecie, można zaobserwować wzrost bezrobocia, któremu należy przeciwdziałać. Praktycznie każdy absolwent stanie przed problemem zatrudnienia po skończeniu szkoły.

Szkolny Ośrodek Kariery pozwoli młodemu człowiekowi uwierzyć w siebie, w swoje możliwości, umiejętności, a w bliskiej przyszłości działać aktywnie na rynku pracy.

Szkolny Ośrodek Kariery

Reforma szkolnictwa (systemu oświaty) oraz przeobrażenia na rynku pracy prowadzą do zwiększonego zapotrzebowania na profesjonalne doradztwo zawodowe, ukierunkowane na młodego człowieka, służące nie tylko poradą, rzeczową informacją, ale i kształtujące umiejętności niezbędne do znalezienia się na rynku pracy.

Utworzenie i planowana działalność Szkolnego Ośrodka Kariery jest ściśle związana z potrzebą zapewnienia profesjonalnej pomocy uczniom na miejscu, w murach szkoły. Stwarza to nie tylko możliwość wykorzystania bazy materialnej szkoły, zapewnia możliwość korzystania z technologii informacyjnej w uczeniu się i rozwiązywaniu problemów edukacyjno- zawodowych młodzieży, ale gwarantuje także systematyczne oddziaływanie na uczniów w ramach zaplanowanych działań, poprzez stosowanie metod aktywnych.

W czerwcu 2004 r. w ramach Programu Aktywizacji Zawodowej Absolwentów „Pierwsza Praca”, została podjęta inicjatywa powtórzenia konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej na tworzenie Szkolnego Ośrodka Kariery – nasza szkoła postanowiła wziąć udział w konkursie, który stworzył nowe możliwości dla młodzieży.

Program „Pierwsza Praca” stanowi integralną część programu społeczno-gospodarczego rządu na lata 2003-2005, sprzężonego z programem „Przede wszystkim przedsiębiorczość”.

¹ Mgr inż. Małgorzata Drwięga jest doradcą zawodowym w Zespole Szkół Nr 14 we Wrocławiu.

Idea, która przyświecała konkursowi wynika z sytuacji na współczesnym rynku pracy. Ma to być swego rodzaju pomoc dla młodzieży kończącej szkołę w odnalezieniu się w dorosłym życiu. Zdobycie zawodu, posiadanie określonej wiedzy i umiejętności nie oznacza, że młody człowiek posiada dokładne rozeznanie co do swojej zawodowej przyszłości. Proces rozwoju zawodowego człowieka zaczyna się od najmłodszych lat, dlatego też wyposażenie uczniów w umiejętności przydatne w podejmowaniu racjonalnych decyzji dotyczących planowania kariery edukacyjno-zawodowej będzie owocowało w dokonywaniu świadomych i trafnych wyborów zawodowych.

Idea Szkolnych Ośrodków Kariery

Kolejnym ważnym wyzwaniem jest przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i w tym kontekście młodzież coraz częściej będzie zadawać pytania: w jakiej szkole w Polsce i zagranicą najlepiej można podjąć naukę?, co wybrać – szkolenie czy staż zawodowy, aby móc później znaleźć zatrudnienie?.

Szkolne Ośrodki Kariery nie są nową formą instytucjonalną, lecz świadomym działaniem szkół szczebla gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, opartym na konkretnej podstawie prawnej – rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. (Dz. U. Nr 11 poz. 114), wprowadzającym do szkół szkolnego doradcę zawodowego. Rozwiązania formalne – czy Szkolny Ośrodek Kariery będzie w danej szkole funkcjonował – zależy od lokalnych warunków, od decyzji organu prowadzącego, zaangażowania dyrekcji szkoły, realnych możliwości.

W konkursie o udzielanie grantów na tworzenie Szkolnych Ośrodków Kariery mogły wziąć udział szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne, o uprawnieniach szkół publicznych po uzyskaniu akceptacji organu prowadzącego.

W Biuletynie Stowarzyszenia Doradców Szkolnych i Zawodowych, Wojciech Kreft w artykule „Edukacja dla rynku pracy” zakłada, że „Szkolny Ośrodek Kariery jest ideą, która może w dość elastyczny sposób przybierać konkretne kształty. Nie jest to etat, nie jest to biuro, nie jest to pomieszczenie, które musi zostać stworzone od razu i natychmiast.

W pierwszym etapie jest to decyzja i wola szkoły oparta o konkretne podstawy prawne – „tak, chcemy pomóc naszej młodzieży, aby umiała właściwie wybierać i planować swój rozwój zawodowy, aby potrafiła dać sobie radę w naszej trudnej rzeczywistości”.

Wszelkie rozwiązania formalne należą do szkoły i zależą od jej realnych możliwości... .

W zależności od tego jakimi możliwościami dysponuje szkoła, opiekunem **Szkolnego Ośrodka Kariery** może być nauczyciel przedsiębiorczości, pedagog szkolny lub nauczyciel innej specjalności, który mógłby – po odpowiednim przeszkoleniu i dysponując odpowiednią bazą – stać się w przyszłości **szkolnym doradcą zawodowym**. Może być to też funkcja łączona dla dwóch nauczycieli, pedagoga szkolnego i nauczyciela przedsiębiorczości lub nauczyciela o innej specjalności, który podejmie trud intensywnego rozwoju zawodowego w tym kierunku.

Miejscem, gdzie realizowane mogą być zadania Szkolnego Ośrodka Kariery jest np. pracownia komputerowa, biblioteka, gabinet pedagoga lub dowolna klasa, w której gromadzone będą odpowiednie zasoby.

Zasoby Szkolnego Ośrodka Kariery – to materiały potrzebne przy realizacji zadań doradcy zawodowego, informacje edukacyjno-zawodowa, programy komputerowe, scenariusze zajęć itp.

Rozwój zasobów w szkole następować będzie również stopniowo, przy czym aby zacząć niezbędny jest pewien „pakiet startowy” – podstawowe materiały, które są niezbędne do podjęcia działań. Wersja podstawowa jest oferowana wszystkim tym szkołom, które rozpoczynają konkretne działania tworzenia Szkolnego Ośrodka Kariery.

Kierunki działań Szkolnego Ośrodka Kariery

Działania doradcze skierowane są na przygotowanie uczniów do podejmowania samodzielnych decyzji życiowych (nie tylko zawodowych). Przygotowanie ich do samodzielnego poruszania się po rynku pracy, kształtowaniu aktywnej postawy wobec własnego życia zawodowego.

Szczegółowa tematyka zajęć dostosowana jest do różnych grup wiekowych a koncentruje się wokół 3 bloków tematycznych:

- rozwój samopoznania,
- nauka i praca,
- planowanie kariery.

Każdy blok służy pogłębieniu refleksji ucznia nad samym sobą.

Na blok rozwój samopoznania składają się zagadnienia pomagające uczniom odpowiedzieć na pytanie: *Jaki jestem?* oraz *Jak mnie widzą inni?*, *Jakie są moje zainteresowania, kierunki aktywności, zdolności i możliwości?* Uczeń poznaje systemy wartości i role społeczne.

W bloku nauka i praca znajdują się informacje o świecie pracy, poprzez głębsze zrozumienie roli pracownika w konfrontacji z rolą ucznia.

Zadaniem ostatniego bloku planowanie kariery jest dostarczenie uczniom konkretnych wskazówek jak przygotować się do podjęcia roli zawodowej, jak podejmować trudne decyzje życiowe.

Zagadnienia realizowane są w ramach lekcji wychowawczych, zastępstw, zajęć pozalekcyjnych na zasadzie dobrowolności, indywidualnych spotkań i konsultacji.

Na tablicach ogłoszeń Szkolnego Ośrodka Kariery zamieszczane są informacje związane z tematyką, informacje o możliwościach dalszego kształcenia i aktywnego poszukiwania pracy. Przewiduje się prowadzenie działań informacyjnych i doradczych dla rodziców by wspomóc ich w procesie podejmowania decyzji zawodowych przez ich dzieci.

Oczekiwanym efektem współpracy z Radą Pedagogiczną będzie utworzenie spójnego systemu szkolnego doradztwa zawodowego i włączenie go do programu wychowawczego szkoły. Zostanie to osiągnięte przez koordynację działań nauczycieli na rzecz doradztwa zawodowego oraz przez udostępnianie nauczycielom, materiałów i pomocy do pracy z uczniami.

Działania w Szkolnym Ośrodku Kariery

Głównym zadaniem na etapie kształcenia jest pomoc uczniom w zdobywaniu umiejętności podejmowania decyzji wyboru zawodu i kierunku dalszego kształcenia. Pomoc ta powinna opierać się na działaniu mającym na celu wprowadzenie

młodzieży w dziedzinę dokonywania wyborów i podejmowania ważnych dla ich przyszłości decyzji, a przede wszystkim pobudzania do twórczej pracy nad sobą.

Przydatnymi mogą tutaj się okazać ćwiczenia przeprowadzane w Szkolnym Ośrodku Kariery z grupą młodzieży lub indywidualnie polegające na rozwijaniu umiejętności takich jak:

- planowania własnej ścieżki edukacyjnej,
 - planowania własnego rozwoju zawodowego,
 - funkcjonowania na rynku pracy
- oraz wsparciu dla uczniów planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, a także udostępnianiu zgromadzonych zasobów informacji edukacyjno-zawodowej m.in.:
- specjalistycznych multimedialnych programów komputerowych,
 - ulotek i broszur,
 - czasopism, książek i informatorów, kaset video itp.
- czy wskazywaniu informacji w Internecie m.in.:
- z zakresu prawa pracy, poradnictwa zawodowego, podnoszenia kwalifikacji,
 - edukacyjnej (szkoły, kursy, edukacja przez Internet),
 - dotyczącej trendów na rynku pracy.

Zadania Szkolnego Ośrodka Kariery

Młodzież, wyposażoną w wiedzę o własnych zdolnościach, zainteresowaniach, predyspozycjach zawodowych można wdrażać w nową tematykę, związaną już w sposób ścisły z podejmowaniem decyzji co do przyszłości. Do głównych zadań nauczycieli – doradców należy udzielanie indywidualnych porad uczniom i rodzicom, prowadzenie grupowych zajęć przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej.

Do zadań Szkolnego Ośrodka Kariery, oprócz uczniów jest pomoc także ich rodzicom i nauczycielom. Do nich należy wskazywanie dodatkowych źródeł informacji na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim dotyczących m.in.: rynku pracy, trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia, wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów przy wykonywaniu przyszłych zadań zawodowych oraz możliwości udziału w programach Unii Europejskiej.

Inne zadania stojące przed Szkolnym Ośrodkiem Kariery to:

- gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia,
- systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informację edukacyjno-zawodową oraz na pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
- wspieranie w działaniach doradczych rodziców i nauczycieli poprzez organizowanie spotkań szkoleniowo-informacyjnych, udostępnianie informacji i materiałów do pracy z uczniami,
- współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrz-szkolny system doradztwa zawodowego, w szczególności z poradniami psychologiczno-wychowawczymi, w tym poradniami specjalistycznymi, oraz innymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom,
- prowadzenie lekcji i spotkań rady pedagogicznej,
- współpraca z urzędami pracy, klubami pracy, centrami informacji i planowania kariery zawodowej oraz z biurami karier na wyższych uczelniach.

Współpraca z instytucjami

Działalność Szkolnego Ośrodka Kariery wspomagają różne instytucje zajmujące się bezpośrednio lub pośrednio poradnictwem zawodowym. We Wrocławiu istnieje dużo instytucji, które chętnie współpracują i służą pomocą doradcą.

Podstawową jednostką wspomagającą działanie Szkolnego Ośrodka Kariery jest Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna we Wrocławiu. Współpraca polega na prowadzeniu warsztatów z maturzystami, dotyczących przygotowania do wejścia na rynek pracy, w szczególnych przypadkach pomaga uczniom w rozpoznawaniu swoich predyspozycji zawodowych dzięki odpowiednim testom psychologicznym.

Współpraca z Powiatowym i Wojewódzkim Urzędem Pracy (Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej we Wrocławiu przy ul. Strzegomskiej 47) pomaga w gromadzeniu i aktualizacji informacji o lokalnym rynku pracy i jego tendencjach. Młodzież naszej szkoły odbyła, zajęcia warsztatowe, w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, na temat: „Określam swoje predyspozycje zawodowe – planuję karierę zawodową” oraz warsztaty: „Wejście na rynek pracy”.

Efektywna jest wymiana informacji z Centrum Edukacji i Pracy OHP. Udzielane wsparcie i pomoc w prowadzeniu Szkolnego Ośrodka Kariery, oraz wszelkiego rodzaju akcje organizowane przez OHP, jak np. Targi Pracy, pozwalają nam na pozyskanie i wymianę doświadczeń, a także uzyskiwanie informacji o możliwościach zatrudnienia.

Aktualnie lawinowo powstają Akademickie Biura Karier na wyższych uczelniach. W związku z tendencjami dalszego kształcenia przez naszą młodzież, współpraca polega na przeprowadzaniu warsztatów, zapoznawaniu z zadaniami Biur Karier przy uczelniach wrocławskich.

Przy Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu działa organizacja AIESEC. Wspólnie prowadzimy warsztaty z autoprezentacji, komunikacji, negocjacji czyli tzw. warsztaty miękkie oraz warsztaty twarde – studium przypadków i zarządzanie firmą. Wszystkie warsztaty są prowadzone w języku angielskim przez studentów zagranicznych. Zajęcia prowadzili studenci z Australii, Indii, Turcji, Korei, Japonii, Malezji, Niemiec i cieszyły się dużym zainteresowaniem ze strony młodzieży.

Niezastąpionym partnerem do współpracy są wrocławskie firmy, które dobrze prosperują na rynku krajowym jak i zagranicznym. Prezentacja firm, ludzi sukcesu oraz ich drogi do kariery, a także pomysły na biznes, pozwalają uwierzyć, że warto pracować z pasją.

W Centrum Kształcenia Ustawicznego we Wrocławiu przeprowadzone zostały warsztaty oraz testy predyspozycji dla naszej młodzieży z klas maturalnych.

Wspierające są dla nas instytucje wydawnicze, które dostarczają nam materiały dydaktyczne, broszury, ulotki, aktualizacja informacji zawodowej pomocne w prowadzeniu szkolnego Ośrodka Kariery.

Współpraca Szkolnego Ośrodka Kariery z rodzicami

Rodzice zatroskani i zabiegani o zapewnienie bytu rodziny, zbyt często zapominają o kształtowaniu osobowości swoich dzieci.

Nie zawsze znają odpowiedź na takie pytania: *jak twoje dziecko ocenia samego siebie? jakie ma zdolności i predyspozycje zawodowe? jakie są marzenia dziecka? kim chciałoby zostać? czy umiemy pomóc dziecku w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru dalszego kształcenia i zawodu? jakie są oczekiwania rynku pracy, tendencje i programy? co wiemy o zawodach przyszłościowych?*

Właśnie rola Szkolnego Ośrodka Kariery oraz ścisła współpraca z rodzicami pomoże w rozwiązywaniu i odpowiadaniu na wiele pytań związanych z przyszłością dzieci.

Rady, które mogą być wskazówką dla rodziców, to m.in.:

- zawsze wspieraj swoje dziecko, chwal za nowe dobre sukcesy i osiągnięcia, bądź powiernikiem problemach i porażkach.
- Obserwuj swoje dziecko i umiejętnie motywuj je do pracy – na pewno znajdziesz na to sposób.
- Pozwól rozwijać swojemu dziecku jego pasje i zainteresowania. Pomóż mu wybrać dodatkowe zajęcia.
- Pomóż dziecku ocenić jego osobiste atuty – zainteresowania, zdolności, umiejętności – Ty jeden znasz dziecko od kołyski.
- Pomóż poznać dziecku specyfikę zawodów, które je interesują. Opowiedz sam lub skontaktuj w tym celu ze znaną Ci osobą/rodzina, znajomi by poznało lepiej dane stanowisko pracy.
- Wszystkie wybory dotyczące zawodu powinno dokonywać Twoje dziecko samodzielnie.
- Niech to będą jego marzenia, a nie Twoje ambicje i wizje.
- Zbierz z dzieckiem informacje o typach i kierunkach kształcenia wymogach rekrutacyjnych.
- Oceń wspólnie z dzieckiem szanse i możliwości dostania się do konkretnej szkoły.
- Pomyśl jak ty możesz mu w tym pomóc.
- Opracuj z dzieckiem plan awaryjny – różne ścieżki dojścia do celu, lub cele alternatywne.
- Daj szansę swojemu dziecku! Zapraszam do współpracy ze szkolnym doradcą zawodowym.
- Wspomoże on rodziców procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych.

Oczekiwania na rynku pracy

Coraz trudniej jest właściwie ukierunkować swój rozwój zawodowy, aby w przyszłości znaleźć pracę. Obecnie na pewno nie wystarczy zdobyta wiedza i umiejętności. Zmieniły się oczekiwania pracodawców.

Konieczność wyposażenia ucznia w takie umiejętności, które w każdym czasie będą przydatne w pracy wymaga długiej i żmudnej analizy zmian na rynku. Na dzień dzisiejszy niezbędnymi umiejętnościami są:

- obsługa komputera w zakresie podstawowych programów,
- znajomość języków obcych co najmniej dwóch, najlepiej angielski,
- komunikatywność,
- współpraca z innymi,
- dobra organizacja pracy,
- silna motywacja, zaangażowanie,
- otwartość na zmiany,
- przedsiębiorczość,
- nastawienie na rozwój, stałe doksztalcanie się,
- i ostatnio modna: odporność na stres.

Potwierdzają to analizy ogłoszeń rekrutacyjnych zamieszczonych w prasie.

Efekty poradnictwa zawodowego

W systemie wartości współczesnego człowieka miejsce czołowe zajmują: praca zawodowa, życie rodzinne, przyjaciele, walory materialne. Ważne jednak pozostają takie wartości abstrakcyjne jak prestiż czy sława. Każdy człowiek posiada własną hierarchię potrzeb i wartości, ale te indywidualne ulegają zmianom w zależności od zmian ogólnospołecznych w otoczeniu, w którym dana jednostka żyje i od samego cyklu życiowego jednostki. W rozpoznaniu wartości cennych dla danego człowieka mogą pomóc testy, warsztaty i inne zajęcia przeprowadzane w ramach działalności Szkolnego Ośrodka Kariery. Spodziewane efekty po przeszkoleniu przez szkolnego doradcę zawodowego to:

- dużo lepsze przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy,
- lepsze (dynamiczne i elastyczne) dopasowanie ludzi do zawodów – co zapewni niższe koszty społeczne dzięki:
 - mniejszej fluktuacji kadr,
 - zmniejszonej konieczności przekwalifikowań,
 - większej efektywności w pracy, lepszej profilaktyce – uniknięcie części chorób zawodowych,
 - dopasowanie kompetencji zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy,
 - wzrost mobilności zawodowej i wyrównywanie szans na rynku pracy,
 - właściwe ukierunkowanie i wsparcie samozatrudnienia (odpowiedni dobór do samozatrudnienia i wspierania kompetencji do osiągnięcia w nim sukcesu),
 - systemowe nawiązanie lokalnego trójstronnego dialogu pomiędzy pracodawcami, szkołami i władzami samorządowymi.

Przykładowy zakres działań Szkolnego Ośrodka Kariery²

1. Przeprowadzenie 10 zajęć w konwencji lekcyjnej.
2. Prowadzenie tablicy ogłoszeń „Informacje o zawodach i rynku pracy”.
3. Gromadzenie bazy informacyjnej o zawodach (informatory, teczki zawodów, ulotki o zawodach, baza multimedialna, literatura na temat rynku pracy i doradztwa zawodowego).
4. Wykonanie tablic z przykładowym przebiegiem ścieżki kariery (zwłaszcza związane ze specjalnościami kształconymi w szkole – np. graficznie opracowane prawdziwe lub fikcyjne życiorysy absolwentów szkoły).
5. Gromadzenie informacji o lokalnym rynku pracy.
6. Organizowanie spotkań z pracodawcami, przedstawicielami różnych zawodów, przedstawicielami agencji pośrednictwa pracy, regionalnych ośrodków przedsiębiorczości itp.
7. Udział w regionalnych targach pracy.
8. Nawiązanie kontaktu z Urzędem Pracy (Klubami Pracy, Centrami Informacji i Planowania Kariery Zawodowej) i Akademickimi biurami Karier na wyższych uczelniach.
9. Zorganizowanie targów pracy w szkole lub prezentacji lokalnego rynku pracy.
10. Prowadzenie dokumentacji Szkolnego Ośrodka Kariery.
11. Przedstawienie Radzie Pedagogicznej celów, zadania oraz działalności Szkolnego Ośrodka Kariery.

² Na podstawie materiałów otrzymanych na studiach podyplomowych „Doradca zawodowy”.

12. Prezentacja programów pomocowych dla absolwentów (ogólnokrajowych i lokalnych) publicznych i sponsorowanych przez prywatne osoby i firmy.

Przykładowe tematy zajęć warsztatowych³

1. Kim jestem, do czego dążę? (określanie predyspozycji, zainteresowań, umiejętności, analiza mocnych i słabych stron własnej osoby, itp.)
2. Kim będę? (analiza rynku pracy: drogi kształcenia zawodowego, drogi kariery zawodowej, informacje o zawodach)
3. Skąd czerpać informacje o rynku pracy? (relacja z wizyty w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, Urzędzie Pracy, analiza ogłoszeń o pracę, agencji pośrednictwa pracy)
4. Oczekiwania pracodawców wobec pracowników, zawody przyszłości.
5. Analiza lokalnego rynku pracy, co zrobić, gdy wokół nie ma pracy?
6. Przygotowanie dokumentacji związanej z poszukiwaniem pracy.
7. Przygotowanie do rozmów z pracodawcą.
8. Zasady zawierania umów o pracę.
9. Prawa pracownika.
10. Stres – twój przyjaciel – jak sobie radzić w trudnych sytuacjach.
11. Jakie studia czekają na mnie w zależności od wymarzonego zawodu?
12. Studia w Europie.
13. Renomowane uczelnie krajowe i zagraniczne.

Praca z młodzieżą zdolną

Młodzi ludzie, którzy demonstrują „zapaloną kompetencję” (mieszanek pewności siebie, umiejętności wzbudzania zaufania oraz zdolności dobrego wykorzystania swojego intelektu) dokonują lepszych życiowych wyborów, gdy potrzebują, potrafią szukać wsparcia socjalnego, radzą sobie z wyzwaniami pracy zawodowej oraz wykazują satysfakcję ze swej kariery zawodowej, jako dorośli.

Praca z młodzieżą ma się przyczynić do udanego przejścia z roli ucznia na rynek pracy. Baza materialna gwarantuje właściwe prowadzenie zajęć warsztatowych na wysokim poziomie. Duże zainteresowanie młodzieży, w której tkwi olbrzymi potencjał intelektualny, możliwościami kształcenia swojej kariery, pozwala na twórcze i urozmaicone prowadzenie zajęć. Pomieszczenie jest dobrze wyposażone, a godziny są dopasowane dla uczniów, a także dla rodziców, gdyby zachodziła taka konieczność.

Szkolny Doradca Zawodowy

Podczas omawiania problematyki poradnictwa zawodowego na etapie gimnazjum i szkolnictwa ponadgimnazjalnego pojawiał się termin nauczyciel- doradca. Dotąd był nauczyciel – wychowawca, nauczyciel – dydaktyk, ale nauczyciel jako doradca zawodowy ucznia, tego jeszcze nie było. Jednak w nowej rzeczywistości, w obliczu rosnącego bezrobocia nauczyciel powinien spełniać jeszcze jedną rolę w stosunku do swoich uczniów – rolę doradcą. Wybory, których dokonuje uczeń kończący gimnazjum, czy szkołę ponadgimnazjalną będą rzutować na jego dalszą przyszłość, szczególnie na przyszłość zawodową, kto wie czy nie na całe życie.

³ Na podstawie materiałów otrzymanych na studiach podyplomowych „Doradca zawodowy”.

Uczeń nie jest w stanie sam dokonywać tak ważnych wyborów. Oczywiście mogą mu w tym pomóc rodzice, wychowawca, ale nie jest to zawsze pomoc wystarczająca. Takiej pomocy mógłby udzielać szkolny doradca zawodu.

Funkcja doradcza nauczyciela jest potrzebna na każdym etapie kształcenia, a w szczególności na etapie gimnazjum i szkoły średniej. Obecne dążenia zmierzają w tym kierunku, aby każdy nauczyciel uczestniczył w procesie tworzenia kariery zawodowej ucznia, poprzez treści zawarte w programach nauczania, a dostarczające informacji na temat różnych zawodów istniejących na rynku pracy. Ważnym zadaniem jest rozwijanie świadomości młodzieży co do własnych zdolności, umiejętności zainteresowań poprzez różne zabawy przeprowadzane między innymi na lekcjach wychowawczych.

Nauczyciel, powinien rozwijać w uczniach świadomość wagi problemu jakim jest wybór szkoły po ukończeniu gimnazjum. Powinien on być świadomy, celowy, zgodny z jego zainteresowaniami, zdolnościami, a nie przypadkowy!

Aby ułatwić uczniom ich start zawodowy a także aby wspomagać szkołę w tej tematyce powstaje koncepcja szkolnego doradcy zawodu.

Celem powołania stanowiska doradcy zawodowego w szkole jest:

- wspieranie działalności szkoły w rozwoju zawodowym ucznia szczególnie na etapie szkolnictwa gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego,
- wsparcie uczniów w wyborze kariery edukacyjno-zawodowej,
- wyposażenie uczniów w umiejętności niezbędne przy podejmowaniu decyzji dotyczącej wyboru zawodu.

Dotąd sytuacja w szkole nie sprzyjała uczniom, jeżeli chodzi o pomoc w planowaniu swojej przyszłości. Nie należało to do obowiązków szkoły wobec ucznia. Jeżeli nawet zdarzało się, że nauczyciel pomagał swoim wychowankom w wyborze np. szkoły to były to działania sporadyczne, przypadkowe i nie zawsze trafne. Częściej zdarzało się oddelegowywanie zainteresowanej osoby do Poradni Pedagogiczno-Psychologicznej. Poradnie niestety nie są w stanie pomóc wszystkim i nie jest to główne zadanie tego rodzaju placówek.

Korzyści wynikające z powołania szkolnego doradcy zawodu czerpią nie tylko uczniowie, chociaż oni są najważniejsi. Korzystanie z pomocy szkolnego doradcy wpływa na przygotowanie ucznia do wejścia na rynek pracy i złagodzenie startu zawodowego młodzieży. W każdej chwili uczeń ma zapewniony dostęp do usług doradczych. Poprzez współpracę z doradcą świadomie może dokonywać wyboru kolejnych etapów kształcenia, a także poznać swoją osobowość, potrzeby i możliwości.

Zakończenie

Głównym celem Szkolnego Ośrodka Kariery jest przygotowanie młodego człowieka do przyswojenia sobie działań i cech człowieka przedsiębiorczego. Dla młodzieży niezmiernie ważnym problemem jest właściwe ukierunkowanie swojego rozwoju zawodowego, zdobycie umiejętności świadomego kierowania swoją karierą. W warunkach gospodarki rynkowej nastąpił znaczny wzrost konkurencji na rynku kwalifikacji pracowniczych, słabsi są wypierani przez silniejszych. Pracownicy o wyższych kwalifikacjach – poziomie wiedzy, umiejętnościach, cechach psychofizycznych – uzyskujący w pracy ponadprzeciętne rezultaty, spychają na margines ludzi gorzej przygotowanych zawodowo. Utworzenie i planowana działalność

Szkolnego Ośrodka Kariery jest ściśle związana z potrzebą zapewnienia profesjonalnej pomocy uczniom na miejscu. Stworzona baza materialna w szkole pozwala uczniom na wykorzystanie w pełni z technologii informacyjnej w uczeniu i rozwiązywaniu problemów edukacyjno-zawodowych, gwarantuje także systematyczne oddziaływanie na uczniów w ramach zaplanowanych działań, poprzez stosowanie metod aktywnych. Utworzenie Szkolnych Ośrodków Kariery daje duże korzyści dla całej polskiej gospodarki, które z każdym rokiem będą coraz bardziej widoczne. Do tych korzyści możemy zaliczyć między innymi:

- dużo lepsze przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy,
- lepsze dynamiczne i elastyczne dopasowanie ludzi do zawodów – co zapewni niższe koszty społeczne dzięki:
 - mniejszej fluktuacji kadr,
 - zmniejszonej konieczności przekwalifikowań,
 - mniejszej liczby bankructw (właściwy dobór do samozatrudnienia!),
 - większej liczbie sukcesów w zawodzie,
 - większej efektywności w pracy,
 - lepsza profilaktyka – uniknięcie części chorób zawodowych,
 - mniejszej ilości bezrobotnych „z wyboru”,
- lepsze dopasowanie kompetencji zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy,
- wzrost mobilności zawodowej
- wyrównywanie szans na rynku pracy,
- właściwe ukierunkowanie i wsparcie samozatrudnienia (odpowiedni dobór do samozatrudnienia i wspieranie kompetencji do osiągnięcia w nim sukcesu),
- systemowe nawiązanie lokalnego trójstronnego dialogu pomiędzy pracodawcami, edukacją i władzami samorządowymi.
- zapewnienie bardziej kompleksowego rozwiązania problemów z młodzieżą należącą do tzw. kategorii szczególnego ryzyka w tym zagrożonych marginalizacją społeczną.

Tak więc warto podkreślić to mocno – efekty działania Ogólnopolskiego Systemu Informacji i Poradnictwa Edukacyjno-Zawodowego da się przeliczyć na konkretne efekty finansowe!

Oczywiście należy podkreślić, że Szkolne Ośrodki Kariery są tylko jedną z cegiełek w realizacji tak potrzebnego w naszym kraju ogólnopolskiego systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego.

Do niedawno idea jego budowy wydawała się w naszych realiach niemożliwa – jednakże teraz, jeśli kompleksowy program budowy systemu poradnictwa edukacyjno-zawodowego w Polsce wesprą wspólnym frontem: Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – to możemy mieć nadzieję na rychłą poprawę sytuacji w tej dziedzinie.

Jeśli zaś jeszcze uda się choć niewielką część środków planowaną w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Zasobów Ludzkich” przeznaczyć właśnie na zharmonizowanie rozwoju zasobów ludzkich w naszym kraju, na nauczenie każdego (bez wyjątku) jak planować swój rozwój zawodowy, jak przejść od roli ucznia (lub biernego bezrobotnego) do roli aktywnego uczestnika rynku pracy – tak, aby każdy miał szansę stworzyć swoją indywidualną ścieżkę kariery, optymalnie do swoich potencjalnych możliwości oraz warunków rynku pracy – wtedy zyski będą naprawdę ogromne.

Scenariusz
Szkolny Ośrodek Kariery w mojej szkole
Zajęcia wprowadzające

CELE

- Zapoznanie młodzieży z ideą Szkolnego Ośrodka Kariery.
- Rozwijanie umiejętności pracy grupowej.
- Przekonanie młodzieży o konieczności wykazywania się aktywnością, budzenie przekonania o odpowiedzialności za własny los.

METODY: praca w grupach, dyskusja wielokrotna

SKRÓCONY OPIS LEKCJI:

Przekazanie informacji o przesłankach utworzenia i działaniu Szkolnego Ośrodka Kariery, zbudowanie zespołów realizujących szczegółowe zadania Ośrodka.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. O ile znasz dobrze zespół, z którym będziesz realizować program, pomini ten punkt.
2. Jeśli nie znasz zespołu – musisz go poznać. Przeprowadź 10-minutową prezentację zespołu. Np. niech każdy narysuje zwierzątko, które według niego najlepiej go charakteryzuje i potem niech o sobie opowie w jednym/dwóch zdaniach. Jeśli jest to grupa osób, która dobrze się zna - niech dobiórą się w pary i kolega – koleżanka opowiada o rysunku kolegi – koleżanki. (zamiast zwierzątek mogą rysować znaki zodiaku, albo kwiatki)
3. Przedstaw plansze z założeniami Szkolnego Ośrodka Kariery, oraz propozycje obszarów działań Ośrodka. Musisz uświadomić uczniom, że praca w szkole to zaledwie cząstka tego, co ich czeka. Niestety, ale tego rodzaju działania wymagają zaangażowania pozaszkolnego i nie mogą się ograniczać do teorii poznawanej w klasie.
4. Przeprowadź krótką (10 min.) burzę mózgów – na temat: czym jeszcze możemy się zajmować w Szkolnym Ośrodku Kariery? Wyniki – na razie bez selekcji, wpisz na tablicy.
5. Podziel klasę na tyle zespołów, ile jest propozycji. Niech każdy zespół zarekomenduje, czy propozycja jest do zrealizowania w tej szkole.
Musisz w tym momencie zapowiedzieć, że nie można unikać nowych i nieznanymi sytuacji. Przyjmujemy pozytywny stosunek do życia i propozycje oceniamy tylko z punktu widzenia realności ich realizacji w szkole. Nie można bać się podejmowania ryzyka.
6. Grupa dzieli się na zespoły, w których będzie nie więcej jak sześć osób. Mogą być zespoły także małe – dwuosobowe, a nawet działania indywidualne. Kto chwilowo zechce pracować indywidualnie, w przyszłości będzie wciągnięty do pomocy w wybranym przez siebie zespole.
7. Grupy wybierają zadania do realizacji. Często konieczna jest ingerencja nauczyciela w ten wybór, żeby zadanie było realne do zrealizowania (np. zespół dwuosobowy nie może organizować targów pracy, z kolei prowadzenie tablicy ogłoszeń dla zespołu sześciuosobowego byłoby zbyt skromnym zadaniem).

8. Zespoły planują działania, które mogą podjąć, żeby zrealizować swój projekt. Spisanie wstępnego planu pracy grupy (ten plan będzie jeszcze uzupełniany i weryfikowany).
9. Zespoły wymyślają nazwę dla siebie, znak firmowy, oraz przyjmują zasady dokumentowania pracy grupy (założenieteczki, wybór sekretarza grupy).
10. Spisanie kontraktu dla zespołu:
 - ustalenie zasad przewodzenia zespołu: jeden lider oraz osoby odpowiedzialne za wykonanie określonych działań,
 - wybór dnia, godzin i miejsca w którym najczęściej będzie się spotykał zespół poza godzinami lekcyjnymi,
 - ustalenie zasad pracy w zespole: np. nietolerowanie spóźniania się, najbardziej uciążliwe działania są równomiernie rozkładane na członków zespołu, itd.
 - ustalenie wstępnego harmonogramu prac zespołu.

UWAGI DLA PROWADZĄCEGO: Trzeba podkreślać i uświadamiać uczniom na każdym kroku, że działania w klasie będą zaledwie częścią ich pracy. Właściwie uczyć się będą nie w szkole i nie na lekcjach, ale poza szkołą – prowadząc rozmowy, zdobywając materiały. Może się zdarzyć, że te zajęcia będą na ostatnich godzinach lekcyjnych, po normalnym dniu pracy w szkole, gdy uczniowie są już zmęczeni. Szczególnie więc trzeba dbać o ciekawą formę zajęć, ich żywe tempo, urozmaicone metody. W zasadzie nie jest przewidziane ocenianie. Możliwe jednak będzie wydanie zaświadczeń o uczestniczeniu w programie.

BIBLIOGRAFIA:

- B. Wojtasik, *Warsztat doradcy zawodu Aspekty pedagogiczno-psychologiczne*. Warszawa 1997, Wyd. Szkolne PWN.
- R.N. Bolles, *Spadochron. Praktyczny podręcznik dla osób planujących karierę, szukających pracy i zmieniających zawód*, Warszawa 1993, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych.
- B. Krzeszewska, *Współpraca szkoły z rodzicami w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu*. Warszawa 1989, WSiP.
- K. Lelińska, *Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych*, Warszawa 1985, WSiP.
- S.Szajek, *System orientacji i poradnictwa zawodowego*, Warszawa 1989, PWN.
- J. Szczepański, *Czynniki kształtujące zawód i strukturę zawodowa. Socjologia zawodów*. Warszawa 1965 KiW.
- Klasyfikacja Zawodów i Specjalności*, Warszawa 1995. Wyd. MPiPS. Tom V Zeszyt 2 cz. II.
- K. Lelińska: *Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji*, Problemy poradnictwa psychologiczno - pedagogicznego Nr 2/11 1999.
- Materiały Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i ustawicznej KOWEŻiU – Szkolny Doradca Zawodowy* Warszawa 2003.
- Klasyfikacja zawodów i specjalności 1995* Warszawa MPiPS.
- A. Paszkowska-Rogacz, *Doradztwo zawodowe w systemach szkolnych krajów Unii Europejskiej*. Warszawa 2001, KOWEŻiU.
- A. Łukasiewicz, G. Sołtysińska, *Propozycje standardowego wyposażenia bibliotek szkolnych w materiały z zakresu informacji zawodowej*, Nowa Edukacja Zawodowa Nr 4/2002 Warszawa, KOWEŻiU.